

Høringsuttalelse til «Endringer i trossamfunnsloven»

Norges Kristne Råd takker for muligheten til å komme med innspill og tilbakemeldinger til høringen «Endringer i trossamfunnsloven».

Norges Kristne Råd (NKR) er en paraplyorganisasjon for 25 kristne trossamfunn i Norge. Våre medlemskirker har totalt ca. 3,7 millioner medlemmer. I tillegg driver vi veiledning for enkeltstående menigheter og trossamfunn som ikke er medlemmer hos oss, disse er primært migrantmenigheter med begrenset administrativ kapasitet.

Generelt

For tros- og livssynssamfunnene i Norge er det viktig med et stabilt og forutsigbart lovverk. Mange av trossamfunnene drives primært basert på frivillighet, og det er liten kapasitet til hyppige større omstruktureringer. Hyppige endringer i rammeverket vil også skape usikkerhet, senke tillit til myndighetene og bidra til utenforskap, særlig gjelder dette for trossamfunn der medlemmene overveiende har migrantbakgrunn. I tillegg er strukturen i mange trossamfunn utviklet over lang tid og har dype røtter både i kultur og teologi. Raske omveltninger er derfor ikke enkle å implementere, og krever til dels lange prosesser før de gjenspeiler seg i trossamfunnenes virke. Siden Lov om Tros- og livssynssamfunn er en ny lov, ville det derfor vært formålstjenlig å la den få virke lengre før det introduseres endringer. Vi vil derfor be myndighetene om at de må bidra til ro omkring loven og la den virke før flere endringer introduseres.

Høringsnotatet bruker i sin gjennomgang av likebehandlingsprinsippet formuleringen «Kravet om understøttelse på lik linje i § 16 fjerde punktum innebærer at staten må ivareta visse grunnleggende krav til likebehandling av ulike tros- og livssynssamfunn» (vår understreking). NKR mener at siden prinsippet er grunnlovsfestet er det ufravikelig og ikke betinget. Det bør være et overordnet premiss i tros- og livssynspolitikken at likebehandlingsprinsippet håndheves strengt. Vi er derfor skeptiske til departementets forsøk på å senke nøyaktighetskravet i likebehandlingen i tros- og livssynssektoren.

Om lovforslagene

01. Om Demokratikravet

Norges Kristne Råd oppfatter formuleringen «motarbeider den demokratiske styringsformen» som vag og ubestemmelig. Forbeholdene og eksemplene i høringsnotatet er nødvendige for å forstå hvordan dette kravet skal oppfattes. Isolert sett kan kravet også tolkes som at man kan nektes tilskudd etter trossamfunnsloven dersom man ikke ønsker en demokratisk oppbygning innad i trossamfunnet, selv om dette tydelig ikke omfattes av eksemplene i notatet.

I tillegg opplever NKR kravet som unødvendig, da kravene tydelig omfattes av annen lovgivning. Dersom det er viktig for departementet å ha hjemmel for å kunne nekte tilskudd på dette grunnlaget,

kan man endre hele paragrafen til «Tilskudd kan nektes eller avkortes ved alvorlige og gjentatte brudd på regelverket i [navn på relevante lover]».

NKR's medlemssamfunn forholder seg til de lover og regler som til enhver tid gjelder og det demokratiske samfunnet vi er en del av. Vi har i utgangspunktet ingen problemer med selve formuleringen. Derimot oppleves kravet i sin motivasjon som uklart og trenger vesentlig bakgrunnsinformasjon for å bli forstått.

02. Om likestillingskravet

Departementet fremmer i høringsnotatet et krav om kjønnsbalanse på styrenivå i trossamfunnene. Dette er et krav som entydig stilles til trossamfunnssektoren og ikke til øvrig frivillighet. Vi ber departementet behandle trossamfunnssektoren som en del av frivilligheten, og ikke en særsektor som får ytterligere krav.

Trossamfunn er i stor grad drevet på frivillig basis, dette gjelder også ved valg til styrene. Nyere forskning har vist at det i de senere årene har blitt stadig vanskeligere å rekruttere til frivillig arbeid. Særlig gjelder dette oppdrag av lengre varighet og særlig ansvar – som er situasjonen for styremedlemmer.

Ikke bare er det vanskelig å rekruttere til styrearbeid generelt, dette gir i særdeleshet utslag i vanskeligheter med å rekruttere kvinner til arenaer som har vært særlig mannsdominerte. Dermed oppleves kravet om 40-40 som problematisk og kan bli vanskelig å oppnå på kort sikt. Mange lokale menigheter er små og har begrensede ressurser. Å kreve en viss kjønnsfordeling kan da være svært utfordrende å gjennomføre og virke negativt på det frivillige engasjementet i enkelte av de små menighetene. I tillegg kan noen av trossamfunnenes egne nominasjons- og valgprosesser fra tid til annen virke negativt for å oppnå endring, da prosesser med benkeforslag og votering kan slå vilkårlig ut.

Noen trossamfunn har en skjevhet i kjønnsfordeling i sin medlemsmasse. Dermed kan et krav om kjønnsbalanse skape en situasjon der ett kjønn er overrepresentert på styrenivå i forhold til medlemsmassen i trossamfunnet. Derfor må kravet ses i forhold til sammensetningen av trossamfunnet.

Flere av våre medlemssamfunn har allerede tilnærmet kjønnsbalanse i styrer og råd, andre har overvekt av menn. Krav om kjønnsbalanse i styrer og råd berører også medlemssamfunnenes teologi. NKR mener derfor at krav om kjønnsbalanse i styrer og råd kan oppfattes som et forsøk på å styre trossamfunnenes indre anliggender.

På dette grunnlaget er det mange elementer som taler mot absolutte krav til kjønnsbalanse. Det er derfor «aktivitetskravet» som er best oppnåelig. Imidlertid reiser dette kravet noen nye spørsmål: Hvordan skal aktivitetskravet måles? Er det tilsyn med progresjon? Og hva er tidshorisonten – kommer det nye lovendringer om noen år der dette kravet strammes inn til et absolutt krav? Et slikt krav kan imidlertid av enkelte trossamfunn oppleves som en positiv drahjelp og bevisstgjøring til å bedre likestillingssituasjonen.

Det er også flere av NKR's medlemssamfunn som på grunn av internasjonal tilknytning og/eller sin egen kirkeordning ikke vil være i stand til å møte dette kravet på annen måte enn å omgå det ved å opprette egne styringsgrupper eller råd som administrerer de mottatte tilskuddsmidlene, mens

trossamfunnets daglige ledelse fremdeles utføres av geistlige eller teologisk sammensatte råd. Det er derfor usikkerhet om lovforslaget vil fremme det som er hensikten.

Kravet om kjønnsfordeling i styrende organer oppleves derfor som problematisk for mange, da det setter større krav til en allerede presset rekruttering. Imidlertid ønsker NKR et aktivitetskrav velkommen, da det kan sette fart på eksisterende prosesser hos de aller fleste trossamfunn under NKRs paraply.

03. Om antallskravet

Norges Kristne Råd har i flere høringsrunder tidligere argumentert for et lavest mulig antallskrav.

Dette fordi medlemssamfunnene har forskjellige måter å organisere seg på. Flere av våre medlemssamfunn har en menighetsforståelse som medfører at menigheten er fullstendig selvstendig. Et krav om sammenslåing vil derfor kunne komme i direkte konflikt med menighetens teologiske selvforståelse, siden det er den sammenslåtte paraplyorganisasjonen som vil måtte avgi trosgrunnlag og vedtekter på alles vegne. Indirekte vil dermed menigheten stå i et underordnet forhold til «paraplyen»; dette bryter med mange menigheters teologiske grunnlag og selvforståelse. En sammenslåing er derfor ikke bare et organisatorisk grep, men en fundamental teologisk omkalfatring. Det er viktig å understreke at teologien om kirkens vesen, virke og selvforståelse har lange og dype røtter og gjentatte ganger har vært årsak til diskusjon og splittelse. Denne realiteten må ikke undervurderes.

I tillegg vil det finnes enkelte små trossamfunn som av hensyn til sin teologiske egenart og historie ikke vil kunne slå seg sammen med andre – det finnes ingen andre trossamfunn de naturlig vil kunne finne sammen med. Disse vil da ikke kvalifisere til registrering og vil miste både sin rett til å forestå vigslar etter egen tradisjon og tilskuddet de etter Grunnloven har krav på. Dette gjelder historiske kirkesamfunn som Kvekersamfunnet, men også migrantmenigheter. Kvekersamfunnet står i en særstilling i norsk kirkehistorie, med en historisk tilstedeværelse helt tilbake til 1812. Den første «trossamfunnsloven» i Norge, Dissenterloven av 1845, var direkte foranlediget av et ønske om å «løse kvekerspørsmålet». Med sine 144 medlemmer ved siste årsskifte vil disse miste sin registrering dersom kravet settes høyere.

Migrantmenighetenes perspektiv bør også lyttes til. Dette er grupperinger som av hensyn til kultur, språk og teologi har funnet sammen. Det er ikke enkelt f.eks. for etiopisk-ortodokse og ukrainsk-ortodokse å slå seg sammen i større sammenslutninger; til dette er de teologiske, språklige, strukturelle og kulturelle forskjellene for store.

Det kan også oppleves problematisk for eksisterende trossamfunn å bli oppsøkt av grupperinger som ønsker sammenslutning. Risikoen er stor for at det oppstår misforståelser og utfordringer ut fra at man ikke har den nødvendige kulturen for felles tenkning og administrativ praksis. For mange eksisterende trossamfunn har sammenslutningen av menigheter en teologisk begrunnelse, og det er derfor ikke enkelt å få menigheter inn som ikke deler samme teologiske forståelse.

Sammenslåing som administrativ løsning er derfor ikke noe som bør tas lett på. Også av denne grunn bør antallskravet settes lavest mulig.

Det er i tillegg viktig å understreke at dersom kravet til antall for å bli registrert under trossamfunnsloven settes for høyt, vil kravet føre til at grupperinger man kanskje bør ha tilsyn med faller utenfor ordningen og dermed også tilsynsmuligheten.

Avhengig av hvor høyt grensen settes kan det være svært mange som rammes av regelendringen. Vi opplever at usikkerheten er stor blant våre medlemskirker. Staten bør oppfattes som forutsigbar, og reglene om antallskrav til registrering bør ikke bli gjenstand for gjentatte endringer i takt med skiftende stortingsflertall. Dersom kravet til antall medlemmer ved registrering skal heves, vil vi derfor vise til Stålsett-utvalgets rapport (NOU 2013:1) og anbefalingen om en nedre grense på 100 medlemmer.

Det er uklart hva de administrative konsekvensene blir for de som allerede er godkjent under gjeldende lov, men som faller under en ny grense. Noen vil fra år til år kanskje falle under eller komme over. Vil man måtte søke om ny godkjenning dersom man er godkjent tidligere, men faller under ny grense, og så får tilstrekkelig antall medlemmer for å komme over grensen igjen? Her må det utarbeides et grundig og forutsigbar regelverk.

04 Andre endringer

- a) *Om lag-prinsippet*: NKR har ingen kommentarer til dette punktet.
- b) *Dobbeltmedlemskap*: NKR oppfatter forslaget som rimelig. Imidlertid fremmes ønske om at myndighetene skal kunne rydde opp i dobbeltmedlemskapsproblemet ved å rutinemessig sende ut en melding i Altinn til alle dobbeltregistrerte eller deres foresatte. Dette er forvaltningsmessig håndterbart.
- c) *Sletting av dokumenter ved klagesaker*: NKR har ingen kommentarer til dette punktet.
- d) *Krav til regnskapsrapportering*: NKR er takknemlige for at dette tydeliggjøres, og er tilfreds med forslaget til løsning.

Dialog

NKR imøteser signalene om økt dialog med både departement og forvaltningsledd med forventning. Vi er glade for departementets ønske om mer dialog, og vil gjerne bidra med både møteplasser og innspill i løpende saker. NKR ønsker å være en positiv og konstruktiv aktør på trossamfunnsfeltet, og med vår nære relasjon til våre medlemskirker er vi godt rustet til å både formidle synspunkter og problemstillinger – og å være dialogpartner i utfordrende spørsmål. Vår kompetanse og kjennskap til trossamfunnenes indre liv vil også være betydningsfulle elementer når praktiske spørsmål stilles, og departementet leter etter løsninger.

Oslo, 28.09.2023

For Norges Kristne Råd

*Erhard Hermansen
Generalsekretær*